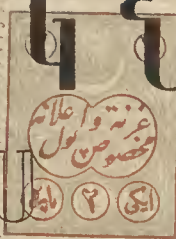

Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն

ՀԱՆՐԱՊԵՏ

ԳԻՏԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

Է. ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 165

ՕԳՈՍՏ. 8|22 1889

1. Բիւրակն առ այժմ ամիսը երկու տեղամ կը հրատարակուի : — 2. Տարեկան գինն է ամեմ քեղայ համար 4 ֆառորդ Օսմ. ոսկի, քղթատարեան ծախքը մեր վրայ ըլլալով : — 3. Ձեռքէ կը ծախուի հասը 50 փառայ : — 4. Բաժանորդ գրուիլ ուզողներ յիմելու են կամ իրենց հասցեն դրկելու են առ խմբագիրն ի Գրատուն Փարիզու Յակոբեան խան քիւ 43, 44: — 5. Բիւրակնի վերաբերեալ ամենայն գործիւնք եւ բաժանորդական վճարումնք պէտք է ուղղել առ խմբագիրն : — 6. Անվար նամակ կամ ո եւ է գրութիւն չընդունուի : 7. Տասն օրինակի համար բաժանորդ գտնողին մէկ օրինակ ձեր կը տրուի :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անծանօթն ի կրօնս . — Հիւանդութիւն . — Եադիկն . — Ոչ ինչ կապի իրեն համար միայն . — Երիթք . — Հայ երգոց եղանակներն ու շեշտեր . — Իգական սեռին դաստիարակութիւնը . — Ազգային . — Քաղաքական :

ԱՆՇԱՆՈՅՆ Ի ԿՐՕՆՍ

Երկիրը ունի իւր գաղտնիքներն, Ունի նաեւ գիտութիւնը, Գաղտնիք ունի նաեւ փիլիսոփայութիւնը, Երբ պարզէն դէպ 'ի բաղադրեալը կերթամք, նիւթէն դէպ 'ի միտքն և հոգին. գաղտնիքներն առաւել խորին եւ անլուծանելի կը լինին, Կրնամք ակընկալել թէ երբ հասնիմք կրօնի սահմանին, խորհրդոց եւ բարոյական զգացման բարձրագոյն ճիւղին, անդ եւս պիտի գտնեմք գաղտնիքներ. սոքա պիտի չլինին անշուշտ թեթեւ բաներ, բայց այնպիսիք որոց հրեշտակք իսկ թափանցել կը բաղձան, եւ մինչեւ անգամ նոցա խորաթափանց հայեցուածքին համար պէտք է լինին անյատակ խորութիւններ :

Քրիստոնէութեան մէն մի մեծ վարդապետութիւն իր մէջ հասկանալի եւ անհասկանալի մաս մը ունի, եւ այս անհասկանալի մասն է որ զմեզ կը շուարեցնէ եւ կը հիացնէ, Բարեպաշտ եւ ուշիմ անձ մը ինչ կերպիւ պէտք է նկատէ որ ինչ անծանօթ է 'ի կրօնս. որ ինչ վեր է հռչակող իմացականութենէ, Պարտի նա ակնածաբար եւ բարեպաշտութեամբ հետախոյզ լինել. « Զիս փնտռեցէք եւ ճանչցէք զիս » խօսքն երաշխաւորութիւն մ'է մտածութեան եւ հոգեւոր հետազոտութեան, նա պէտք չէ որ դադարի խորհելէ, իր հաւատայն պատճառաւ, Կրնայ 'ի դերեւ ելնել իւր հետազոտութեանց մէջ, բայց պէտք չէ կարծել թէ գործին վախճանին հասած կամ հակասութեան մը բողոքուած է : Մարդ մը ունի իւր մտաւորական յառաջդիմութեան աստիճանն, եւ կրնայ իւր կարողութեանց ծայրին հասնիլ. բայց իր մտքին ծայրն է այն միայն :

Գիտութիւնը մեզ բացատրած է թէ ձայնը ոչ այլ ինչ է բայց եթէ օդի ալեաց բաղխումը ականջի թմբուկին, եւ թէ ականջի թմբուկը միայն այս ինչ սահմանի մէջ գտնուած ձայնի ալեաց համապատասխանելու ընդունակ է: Բայց գիտութիւնը գտած է նաեւ այնքան խոր եւ այնքան երկար ձայնի ալիքներ որ երբեք տըպաւորութիւն չեն ընել ականջին վերայ. կամ այնքան արագ եւ այնքան նուրբ՝ որ ականջի թմբուկը ըստ բաւականի զգայուն չէ անոնց պատասխանելու համար. եւ ուստի մերինէն տարբեր լսելեաց գործարան ունեցող արարածոց համար՝ կան ձայներ, կայ երաժշտութիւն որոց վրայ գաղափար չունիմք մենք: Ձայնի եւ երաժշտութեան սահմանի մէջ կայ անծանօթ մաս մը՝ որ ծանօթ լինելու համար կը սպասէ միայն տարբեր կերպիւ կազմեալ ականջի թմբուկի մը: Եւ այսպէս մինչ միտքն կ'ընդարձակի, մինչ հոգեւոր ընդունակութիւնն կաճի, մեր Աստուծոյ վրայ գիտցածը կաւեւնայ, եւ մեր չգիտցածը կը պակսի:

Կրօնի անծանօթ մասին իբր միակ բացատրութիւն պէտք չէ յառաջ բերել Աստուծոյ ինքնիշխանութիւնն. որպէս թէ Աստուծոյ ինքնիշխանութիւնն իրերն անօրինելու մէկ անբաղատելի եւ բոլորովին տարօրինակ եղանակ մը լինէր: Աստուծոյ ինքնիշխանութիւնն բանաւոր ինքնիշխանութիւն մ'է: Իւր կառավարութեան եղանակներն ընդ միշտ ճշդիւ համաձայն են արդարութեան եւ շնորհաց սկզբանց հետ: Աստուծոյ մէջ ոչ այլ ինչ կրնանք գտնել բայց եթէ արդա-

րութիւն եւ շնորհ, եւ որչափ բարձր ելնեմք, այնքան կատարելապէս պիտի տեսնեմք որ արդարութիւնը եւ շնորհը կը գործեն, եւ մեր տրամաբանութեան եւ ըմբռնման սահմաններէն անդին ալ դեռ եւս արդարութիւնը եւ շնորհը կը գործեն՝ որպէս կը գործեն անսկիզբապէս մեր գիտողութեան ներքեւ ինկած սահմանաց մէջ:

Կը տեսնեմք որ թռչունը իւր բոյնէն կելնէ: Կը բարձրանայ՝ թռչելու լաւ ստուգեալ օրէնքներով: Հետզհետէ կը բարձրանայ մինչեւ որ կապուտակ հեռաւորութեան մէջ երգեցիկ կէտ մը կը լինի, բայց տակաւին կը թռչի յիշեալ քաջածանօթ օրինաց համեմատ: Մեր աչաց տեսութեան սահմաններէն դուրս կելնէ, բայց կը փոխէ իւր թռչելու օրէնքներն: Ո՛չ ապաքէն մի եւ նոյն օրէնքներն են դարձեալ որ այդ հեռաւոր եւ անծանօթ սահմանաց մէջ կը կառավարեն նորա բարձրացումն: Այսպէս է նաեւ կրօնի մէջ գտնուած անծանօթն: Ճշմարտութեան, սրբութեան, սիրոյ, գթութեան այն նոյն օրէնքներն կը կառավարեն մեր ըմբռնումէն վեր եղող Աստուծոյ այն գաղտնեաց սահմաններու մէջ զորս կը տեսնեմք մեր անձնական գիտութեան սահմանին մէջ, եւ որչափ ալ որ բարձրեն ելնեմք տակաւին պէտք է ապահով լինիմք թէ այն նոյն սկզբունքներն լիովին կը յարգուին:

Ուրեմն թող միշտ մտաւոր գործունէութիւն տեսնուի Աստուածային խորին իրաց վրայ: Աստուած մեզ պատուէր տուած է որ ակնածութեամբ եւ նոյն ատեն համարձակու-

Թեամբ հետազօտեմք: Շատ օտարոտի մարդ մը լինելու է այն որ կը մերժէ հաւատալ՝ որովհետեւ կան բաներ զորս չհասկնար, եւ կը մերժէ դործել որովհետեւ կան բնութեան մէջ գաղտնիքներ: Բնութեան մէջ գտնուած գաղտնիքն գրգռում է գիտնոց որ հետազօտիչ եւ խուզարկու լինին, գիտունը կը հաւատայ որ բնութեան բոլոր երեւութից համար բացատրութիւն մը կայ: Կը հաւատայ թէ եթէ կարող լինի բաւական խորն իջնել, պիտի գտնէ օրէնք մը: Կը հաւատայ թէ բնութեան մէջ չկայ բան մը որ դիպուածական գործողութենէ յառաջ գայ: Ամեն ինչ յաւիտենական օրէնքի մը համեմատ է: Վասնորոյ գաղտնիքն երկիւղ չազդէր նմա: Իւր գործունէութեան դադար չտար, ընդհանրապէս աւելի յառաջ կը մղէ զայն: Կը գրգռէ զնա: Զի լաւ գիտէ թէ կոխած է բնութեան մէկ ծածուկ օրէնքին հետքին վրայ, որ եթէ զըտնուի, պիտի բացատրէ շատ միջին իրողութիւններ, և պիտի առաջնորդէ մեծ օգուտներու: Մենք վստահ եմք թէ բնութեան մէջ անծանօթին ետեւն կայ յաւիտենական օրէնք: Եթէ, ուրեմն, բնութեան մէջ անծանօթն չըլլատեր գգիտունն, այլ յաւէտ կը դրդէ զայն յառաջ երթալ, կրօնի անծանօթն պէտք չէ հաւատացելոյն տարակոյս, և վարանում պատճառէ, խօսքի և գործի մէջ պէտք չէ երկչոտ ընէ, այլ յաւէտ դրդէ զնա՝ ի քաջութիւն, ի վստահութիւն, և ի դիւցազնութիւն:

Մեր եզրակացութիւնն սա է ուրեմն: Շատ գաղտնիքներ կան կրօնի

մէջ, բայց շատ գաղտնիքներ կան նաեւ բնութեան մէջ: Մեծ գաղտնիքներ կան կրօնի մէջ, բայց բնութեան մէջ եղածներէն առաւել անլուծանելի չեն: Բնութեան մէջ զըտնուած գաղտնիքներն պատճառ չեն բնաւ տարակոյսի, անգործութեան, եւ անստուգութեան, եւ ոչ ալ կրօնի մէջ եղած գաղտնիքն պէտք է առիթ ընծայէ տարակոյսի, անգործութեան եւ անստուգութեան: Կրօնի մէջ գաղտնիքն չնշանակեր հակասութիւն, անտեղութիւն եւ կամ գործողութեան նոր եղանակ մը. միայն թէ կոչում մ'է այն մարդոց աւելի մօտենալու, աւելի մօտէն քննելու, անտեսանելոյն վրայ լիակատար վստահութիւն ունենալու եւ յանձնելու հունաւոր միտքն անհուն Աստուծոյ խօսքին: Բացատրէ մարդոյս մէջ տեսնուած երրորդութիւնն, եւ կրնաս բացատրել Աստուծոյ երրորդութիւնը: Բացատրէ թէ ինչպէս անմահ հոգին կրնայ բնակիլ մահկանացու կերպարանի մը մէջ, եւ կրնաս բացատրել ինչպէս Յիսուս Քրիստոս կրնայ բնակիլ մարդկային կերպարանի մէջ: Բացատրէ թիթեռնիկին յարութիւնը, և կրնաս բացատրել մարմնոյն յարութիւնը: Կրօնական հաւատքն ունի այն նոյն տեսակ հիմք զոր ունի ուսումնական հաւատքն, բայց ունի առաւել բարձր աստիճանի ստուգութիւն: Առաւել պատճառ կայ հաւատոյ քան տարակոյսի:

Պարտաւորութեան ճանաչում եւ նորա կատարումն է այն զօրութիւն՝ որ կը կատարելագործէ զմարդկային կեանք:

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Մարմինն այն գործիքն է զոր միտքը կը գործածէ: Երբ այս գործիքը կաւրուի, մտաւորական լաւագոյն գործունէութեանց արգելք կը լինի: Մտաց յոյժ բարձրը եւ ազնիւ ձիրքերն իսկ եթէ զանոնք գործածող յարմար, ֆառողջ, մարմին չըլլայ, բաղդատաբար անօգուտ կը լինին: Մուրացիկը, հուժկու եւ առողջ իւր բացօդեայ կեանքովն, իրօք աւելի երջանիկ է քան զայն մեծատուն որ իր ունեցած գեղեցիկ ապարանին մէջ վատառողջ մարմնով կը տանջուի:

Հին ատենները մարդիկ այնպէս կը կարծէին թէ, հիւանդութեան պատճառ չար ոգիներ էին որ մարմնոյ մէջ մտնելով զայն կը նեղէին, եւ բժշկութիւն գտնելու համար կախարդներու կը դիմէին հաւատալով թէ նոքա կարող են չար ոգին մարմինէն դուրս վանելու: Ոմանք ալ կը հաւատային թէ հիւանդութիւնք կուզան ըստ հաճոյս կամ թէ մասնաւոր աստուածային այցելութիւններ են, եւ ուստի կը կարծէին թէ ծումով եւ աղօթքով կրնային վանել զայն: Բայց արդի գիտութեան շնորհիւ գիտենք թէ հիւանդութիւնը ոչ թէ իր մը, այլ վիճակ մ'է: Եթէ մեր կերակրոց սնունդը պատշաճապէս ընդունինք մեր կազմութեան մէջ եւ մեր ներքին գործարանք կանոնաւորապէս գործեն ու կատարեն իւրեանց պաշտօն՝ առողջ վիճակ կունենանք, սակայն երբոր անոնց մէջ խանգարում մը տեղի կունենայ, յայնժամ կունենանք տարբեր վիճակ մը՝ որ հիւանդութիւն կը կոչուի: Հիւանդութիւնը աններդաշնակութիւն է, որպէս առողջութիւնն է ներդաշնակութիւն: Եթէ չարաչար կը գործածենք որ եւ է գործիք, կը վնասենք նորա ներդաշնակութիւն յառաջ բերելու կարողութիւնը: Տառապող մարմինը եղծեալ օրէնքի մը պատիժն է սովորա-

բար: Անտարակոյս շատ հիւանդութիւններ որ կը նեղեն զմարդկութիւնն եւ պատճառ են այնքան հաճոյից եւ ժամանակի կորստեան, կարի պիտի նուազին եթէ առողջապահիկ օրէնքներն ճանչցուին եւ պահուին:

Կան շատ երկիրներ ուր տղայոց կէսն կը մեռնին դեռ հինգ տարու չեղած, և ամեն բժիշկ գիտէ թէ այս կեանքերու ինն տասներորդն կրնային ազատուիլ, եթէ առողջական պարզ օրէնքներն պահուէին:

Որեւէ հիւանդութիւն դարմանելու համար իբրեւ առաջին քայլ պէտք է հնազանդիլ առողջութեան այն օրէնքին որ եղծուած է զիտութեամբ կամ անգիտութեամբ: Հիւանդութեան ատեն երբ դեղ կառնուի, հիւանդութիւնը ջնջելու համար չէ, քանի որ ջնջուելու իր մը չէ այն: Դեղ կը տրուի որ մարմնոյն մէջ եղած անկարգ գործողութիւնը կասեցնէ մինչ բնութիւնը վնասեալ մասը կը նորոգէ եւ բոլոր դրութիւնը վերստին ներդաշնակաւոր շարժման մէջ կը դնէ: Բնութեան այս հակումն է մարդուս զխաւոր ապաստան: Լաւագոյն բժիշկք այժմ սկսած են նուազ վստահութիւն դնել լոկ դեղերու վրայ, եւ առաւել կարեւորութիւն տալ առողջապահական միջոցներու, եւ այն ճգանց զոր բնութիւնն ընդ միշտ կընէ խանգարեալ դրութիւնը ի ներդաշնակութիւն բերելու: Նոքա կը ջանան միայն որ բնութեան միջոց տան իւր գործը կատարելու, եւ օգնեն նմա յարմար դեղերու իմաստուն կիրառութեամբ:

Ճշմարտութիւն երբեք իւր ճշդութեամբ եւ ամբողջութեամբ մեզի չ'զար իբրեւ յայտնութիւն, այլ՝ լուրջ հետազօտութեան արգասիքն է այն որ կուգայ եւ կը վարձատրէ իրեն եղած յարգական հնազանդութիւնը:

Ծ Ա Ղ Ի Կ Ն

Քննչի ծաղիկ, որ ի զարդ հովտին փթթեցար գեղեցկաթոյր, էր վասն այսպէս արագ խամրեցար:

Քեզ ալ չխնայեր ժամանակն, թերթիկներդ ի գետին կը տարածուին ցանուցիր: Մի եւ նոյն մանգաղն կը հնձէ անդադար եւ ըծեզ եւ զմեզ: Հաճոյքներէս մին կը պակսի ինէ, քո թերթերէն մին կ'անկանի գետին:

Սրբնծաց ժամանակն ամէն ժամ մի բերկրանք՝ մի զուարճութիւն, ամէն վայրկեան մի հաճոյք՝ մի քաղցրութիւն կը կորզէ ի մէնջ:

Ի տեսիլ այս վիճակին, կը հարցունէ մարդ տխրագին, — հրն աւելի վաղանցիկ է, ծաղիկն թէ (մարդոյ) կեանքն:

Միշտվա

Ս. Մ. ԳԱՍԱՊԵԱՆ

ՈՉ ԻՆՉ ԿԱՊՐԻ ԻՐԵՆ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

(Ճօճ Թօս)

Պարտիզին մէջ մի անգոր ծղօտի վրայ վարդ մ'է յեցած կարմրափայլ: Գնն, հարցուր նմա թէ էր անդ կախուած է: «Ես աստ կախուած եմ», կը պատասխանէ ծաղիկն գեղափծիթ, «քաղցրացնելոյն զոր մարդիկ կը շնչեն, 'ի տեսածել զիմ գեղեցկութիւն, յոյգեր բոցավառել յաչս իւր, ցոյց տալ նմա ձեռնն իւր Արարչի, որ նկարեց մէն մի տերեւ ու դրաւ զայն իմ կրծոց վրայ: Ես չեմ ապրիր ինձ համար միայն:

Ահն, կը կանգնի առընթեր մի տարեւոր ծառ, առանձինն ու միայնակ: Ոչ ինչ կը տեսնես իւր մերձակայքն, եւ կը խորհիս թէ, անտարակոյս աչդ ծառն կանգնելու է իրեն համար միայն: «Ոչ» կ'ըսէ ծառն, «Աստուած ոչ երբէք ստեղծեց զիս մի այդքան չնչին նպատակի համար: Զի առաւել քան հարիւր տարի-

ներէ հետէ կանգնած եմ աստ: Յամբան տարածած եմ բազուկներն իմ սաղարթապատ, եւ հովանաւորած հօտերն նըւաղեալ, ոյք կը փութային յիմ ստուեր: Պահած եմ եւ պաշտպանած թռչնոց դեռատի ձագեր, մինչ անգոր էին նորա ամենեւին թռչիլ յօղս. փոթորկի ժամանակ քանիցս մարմնոյս մէջ եմ ընդունած կայծակն ու շանթ, զի մի գուցէ շանթահար սպաննէ ճանապարհորդն. կաղիններն զորս կ'արտադրեմ ամ ըստ ամէ, տարուած են հեռաւոր ու ընդարձակ վայրեր, եւ այսպէս մայր եմ եղած բազում անտառաց»:

«Ապրած եմ ես արծուին համար որ ծառած է իմ վրայ, դայլայլող թռչնոյն համար որ դադար է առած եւ կազդուրած իւր դողդոջ թեւեր մինչեւ թռչի վերստին զերդ ծաղիկ օդոյ. միշտին համար որ սնած է եւ ապրած կեղեւիս ներքեւ. — եւ, երբ ոչ եւս կարենամ կանգնիլ աստ, յերկիր պիտ' տապալիմ 'ի ձեռս մարդկան, պիտի զօրացնեմ նաւն որ Ովկիանու տէր ու իշխան կ'ընէ զմարդ, պիտ' երթամ յիւր բնակարան, ջեռուցանելու համար զիւր մարմին եւ խնդութիւն ծաւալելու ընտանեաց մէջ: Ես չեմ ապրիր ինձ համար միայն»:

Ահա լեռան կուշտէն մի վտակ կը հոսի արծաթի, հանգոյն արծաթեայ ժապաւէնի: Գնն, հարցուր նմա թէ ինչ կ'ընէ: «Ես ծնայ» կը դղչէ վտակն, «բարձր լեռան մէջ, բայց չէի կարող անդ բարիք գործել, ուստի 'ի վար կը փութամ հապճեպիւ, անցնելով՝ ուստի կրնամ, ուստիով՝ ուստի պարտիմ, միայն թէ հասնիլ կը բաղձամ 'ի քաղցրիկ հովիտն, ուր ծարաւի հօտն կրնայ ըմպել իմ զով ջուր եւ մեղմել տապն ամբան, ուր արտոյտն կրնայ երգել եղերացս վրայ զուարթագին, ուր կրնամ դարձնել աղօրիներ 'ի դիւրութիւն մարդ-

կան, եւ յետոյ միանալով ուրիշ ինձ նըման վտակաց հետ, կազմել մի գետ ընդարձակ եւ յառաջ վարել շոգենաւներ ու վաճառքներ, եւ, հոսկ ուրեմն, սուզիլ յովկիան, վերստին 'ի շոգի լուծելու համար, եւ զալ թերեւս վերստին յիմ բնիկ լեռ 'ի ձեւ ամպի, և կատարել ընթացքն իմ կարճատեւ: Իմ առուիս մէջէ եւ ոչ մի կաթիլ ջուր կը հոսի, ոյր ջինջ ու պայծառ դիմաց վրայ կընթեռնուս սա խօսքն 'եւ ոչ մին 'ի մէնջ կ'ապրի իրեն համար միայն' »:

Հարցուր այժմ դա միայնակ աստեղ որ կը շողայ յերկիրն անդ, թէ քնչ կ'ընէ այդ առանձնութեան մէջ: Իւր ձայն յերկիր կուգայ լոյսին հետ միացեալ, եւ կը գոչէ: « Մի ահեղ ու հրեղէն աշխարհ եմ ես, ասդ հաստատուած ստեղծագործութեան ժամանակ: Մին եմ առաւօտեան աստեղց որք կ'երգեն 'ի միասին, եւ մին Աստուծոյ որդւոց, որք ցնծութեամբ լեցուեցան, երկրի ստեղծման օրն: Աստ, 'ի մէջ առաւօտեան աստեղց, կը զրաւեմ ինձ համար սահմանեալ վայրն, եւ կ'օգնեմ աշխարհներ հաւասարակշիռ եւ իւրեանց սեփական տեղն պահելու: Ունիմ ես, լեռներ, Ովկիաններ, եւ իմ կրծոցս վրայ կը սնուցանեմ բիւրաւոր անմահ էակներ, երբ կատարեմ զայս, յերկիր կը հեղում իմ պայծառ լոյս, եւ նաւազն 'ի ձեռին առնլով զեկն, յիս կը յառէ իւր աչեր ու իւր ուղին կը գտնէ Ովկիանու փոփրագէզ ալեաց մէջէ: Բոլոր իմ ընկեր անհամար աստեղց, ոյր կը թռչին սրարշաւ միջոցի անհունութեան մէջ, եւ ոչ մին, կ'ապրի կամ կը փայլի իրեն համար միայն »:

Այսպէս, ահա, զրաժ է Աստուած ծաղկին վրայ որ կը քաղցրացնէ օրն, զեփրուին վրայ որ կը տատանէ զվարդ իւր մեղմիկ ու զով շնչովն, անձրեւի կաթիլներու վրայ որք կը կազմեն գետն յորձնեղանդ, ցօղի մարգարտեայ հա-

տիկներու վրայ որք կը փալիւան, կը փողփողին զերդ զոհար 'ի ճաճանչս արեգական, ովկիանին վրայ որ ժայռից կը բաղխի ահագնագոյ, ամէն խեցիի վրայ որ կը ննջէ ի խորս ովկիանու յատակին: Ինչպէս նաեւ ահեղ արփուոյն վրայ որ կը ջեռուցանէ, խինդ ու ծիծաղ, կայտիւ ու զուարթութիւն կը սփռէ միլիոնաւոր արարածոց երակաց մէջ, — առեւ բանի վրայ որ կայ 'ի տիեզերս, չնչին ու աննշան որդէն սկսեալ, որ կը շրջի գետնասող, մինչեւ աստղն որ կը փայլի 'ի միջոցի թէ, « ԵՒ ՈՉ ՄԻՆ Ի ՄԷՆՁ ԿԱՊՐԻ ԻՐԵՆ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ »:

ՄԻՔԱՅԷԼ Խ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Մանիսա

Շ Ի Թ Բ

Է՞ր յանդգնին չարք զպատուէր Աստուածային անարգել,
Զի ոչ խորհին թէ սաստ Նորա և պատիժն է անարգել:

Եթէ սրտիդ վիճակն գիտնաս և մեկնես,
Քան զբազում գիտունս դու յոյժ վերմէկն ես:

Այր քաջ և ժիր առաքինի որ վասն ուղղոյն է նահատակ
Զ'կորնչիր թէեւ մեռնի, զի օրհնութեանց է նա յատակ:

Ո՛րչափ տկարք և հիւանդոտք ամեն կողմանց թաղերէն
Բազում առոյգ և զօրաւոր մարդիկ տարեր թաղեր են:

Օրհնեալ անձ որ Տէրոջ յանձնելով
կըլլաս միշտ համբերող,
Դու ես այն ազնիւ աղն երջանիկ օրհնութեանց համբերող:

Յիմարն պարծի թէ իւր չար կիրքն
կատարելով կշտացաւ :

Չ'գիտեր թէ խայթն խղճի դառն է
յոյժ քան կշտացաւ :

Յիմարք պարծանօք լինին քաջ իբրեւ
Դերորայ որդիք, Բարակայ թոռներ,
Մինչ առ 'ի յենուլ չունին ակներեւ
Բայց միայն խարխուլ բարակ ա-
թոռներ :

Ա. Ե. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Օգտճըգ

ՀԱՅ ԵՐԳՈՑ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ՇԵՇՏԵՐ

Հայերէն երգեր սկսեր են երգուիլ Եւ-
րոպական կամ նոր եղանակներով, որ-
պիսի են երգեալք յԱւետարանական
պաշտամունս : Այս Արեւմտեան եղանակը
ունին չեչտեր, որ շատ կը տարբերին Ա-
րեւելեան խազերէ կամ շարականներէ :
Եւ այն չեչտեր յաջ նոր երաժշտաց այն-
քան երեւցեր են կարեւոր մինչեւ իշխեր
են շանթակոծ ընել Հայ տաղից վայել-
չութիւն եւ կերպարան : Այն է թէ Եւ-
րոպական եղանակաւ երգուած քիչ եր-
գեր կան, որ միանգամայն պահեր են
իրենց քաղցրութիւնն առ Հայ ճաշակ :
Միթէ չընկնար տաղից Հայ տիպարն պա-
հուիլ նոր գեղգեղանօք : Կարեւոր է այս
ի զարգացումն Հայ ճայնագրութեան եւ
ճաշակի : Հետեւապէս բազմաց փափա-
քելի, որպէս եւ յօդուածագրին, որ եր-
կու երեք տարիէ հետէ կուսումնասիրէ
խնդիրն : Ուստի կիշխէ մատուցանել հե-
տեւեալ սկզբունս երգոց եւ եղանակաց՝
ի քննութիւն եւ ի գործադրութիւն ե-
րաժշտաց եւ տաղաչափից :

Ա. ՇԵՏԲ ԵՐՈՒՍԵԱՆ Եղանակաց

Եւրոպական (տաղք եւ նոցին) եղա-
նակք մարթին բաժանիլ ի Յատուկ եւ ի
Հասարակ : Յատուկ եղանակ են սեպ-
հական տաղից ոմանց, որոց չեչտերն եւ
բանին խիստ բուռն եւ կիրքոտ իմաստ

իրարու ունին մասնաւոր իմն յարմարու-
թիւն : Հասարակք են եղանակք՝ որոց
չեչտերն կրնան պատշաճիլ նոյնատարազ
շատ մը տաղից, որոց բանի իմաստ են
ծանր՝ զուարթ եւ այլ հասարակ զգաց-
մանց արտայայտութիւնք : Այս տեսակի
սովորական տարազք են Դարոտ (մեծա-
վերջ), Կոճոտ (մեծասար) եւ Եռոտ (վեր-
ջատոն) : Դարոտ ($\frac{\sim}{\sim} \frac{\sim}{\sim}$) տարազու ա-
մէն զուգաթիւ վանկերն են երկար (չեչ-
տեալ) կոճատ վանկերն սուղ (կարճ) :
Այս տարազ անկ է մեղմ եւ հաճոյական
իմաստից, որպիսի են փառաբանութիւնք
եւ մաղթանք : Կոճոտ ($\frac{\sim}{\sim} \frac{\sim}{\sim}$) տարա-
զուն կոճատ վանկերն են երկար եւ զու-
գաթիւներն (սուղ) կարճ : Այս տարազ կը
յարմարի աշխուժ եւ զուարթ իմաստից,
որպիսի են յորդորակք եւ գովաբանու-
թիւնք : Եռոտ կանուանենք ($\frac{\sim}{\sim} \frac{\sim}{\sim} \frac{\sim}{\sim}$)
տարազն՝ որոյ առաջին եւ երկրորդ վան-
կերն են սուղ եւ միայն երրորդն է եր-
կար : Այս կը յարմարի տխուր եւ ծանր
նիւթոց, որպիսիք են խոստովանութիւնք
եւ ուխտադրութիւնք :

Այս երեքին են նախնական տարազք
ոտից կամ չափու, եղանակաց, որ եթէ
մի տեսակ տարազու շարունակութեամբ
կազմի, կըլլայ պարզ չափ կամ ոտք,
բայց եթէ երկուքն ընդ իրեարս խառ-
նուին՝ կանուանին խառն չափ : Պարզ
կամ խառն տարազու շարունակութեամբ
եղանակն կ'ամբողջանայ կըլլայ տուն :

Հասարակ տաղի կամ երգի տուներ առ
հասարակ կուենան 4, 6, 8 տողեր,
յորոց կարճերն եւ անհաւասարք մար-
թին ի միասին համարիլ մէկ տող կամ
տաղ, որպէս կը գրուէր հին երգոց մէջ :
Այս տաղերէն կամ տողերէն ոմանք մար-
թին կրկնուիլ տարբեր խազերով, որպէս
մի քանի տողեր մարթին կրկնուիլ մի եւ
նոյն խազերով կամ եղանակաւ : Այս ե-
ղանակաց տեսակներն՝ կամ չեչտերն ու
չափերն իմանալոյ համար բաւ կըլլայ
նշանակել ոտից տարազն եւ տողին վան-
կի թիւն : Ասոնց սովորականներէն ոմանք
են :

(Դ. 6, 8)	իմա դարոտ 6, 6, 8, 6, վանկերէ կազմեալ մէն մի տուն.
(Դ. 8, 6)	» » 8, 6, 8, 6, » » » »
(Դ. Գ.)	» » քառանդամ, որ է 8 վանկէ կազմեալ տողն.
(Կ. Բ.)	» կոճոտ » » » » » »
(Ե. Եռ.)	» եռոտ եռանդամ » 9 » » »
(Դ. Հ.)	» դարոտ հնգանդամ » 10 » սլարպ, որ եւ
(Դ. եւ Ե.)	» դարոտ եւ եռոտ » » » խառն ոտք:
(Դ. Վ.)	» » վեցաչափ » 12 » որ եւ կըլլայ
(Ե. Գ.)	» եռոտ քառաչափ » » » կամ $6+6=12$,
(Կ. Եռ.)	» կոճոտ եռաչափ » 6 » որ եւ կըլլայ
(Դ. Եռ.)	» դարոտ » » » » » »
(Ե. Ե.)	» եռոտ երկչափ » » » » » »
(Կ. 7.)	» կոճոտ եօթը վանկով » 7 » » »
(Դ. 7.)	» դարոտ » » » » » »
(Դ. 8, 7.)	» դարոտ 8, 7, 8, 7 վանկերէ մէն մի տուն.
(Կ. 8, 7.)	» կոճոտ 8, 7, 8, 7 » » » »

Յասուկ եղանակաց երգերն կամ յարմարցունքն եղանակի շեշտերուն, կամ երգոց շեշտերուն համեմատ եղանակ կը յօրինուին: Այս վերջինն անկ է երաժշտաց, իսկ առաջին կերպն է նկատելի անոնց, որք եղանակի մը կուգեն յարմարել երգ մը կամ թարգմանել: Սոքա, որ գէթ գիտեն տարերս երաժշտութեան, եղանակաց սանդիւի վերայ նշանակեալ կը գտնեն տարազն չափուց եւ բախմանց, որք կը համարուին երեք տեսակ — Դարձ կոճատ եւ Խառն չափ: Դարձ են $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{9}{8}$, ձեւք, որոց վերի թուանշանք են թիւք բախման ազդուութեան, (վարիններն ալ թիւք չափու տեսողութեան ձայնի): Այս ձեւոց $\frac{1}{4}$ կը նշանակուին նաեւ 6 եւ $\frac{3}{2}$ նշանով: Այս չափերն սենին երկու եւ չորս բախմունք, որոց առաջին եւ (եթէ կայ) երրորդ են զօրաւորք կամ շեշտաւորք, միւսներն տըկարք (անշեշտք): Կոճատ են $\frac{3}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$, ձեւք, որոց մէն մի չափք ունին երեքական բախմունք, որոց առաջինն է շեշտեալ (զօրաւորք) երկրորդը անշեշտ եւ երրորդը թոյլ կամ սկաւ շեշտաւորք: Խառն են $\frac{6}{4}$, $\frac{6}{8}$, $\frac{9}{8}$, ձեւք, որ են բազմապատիկք կոճատներու կամ անոնցմէ բազկացեալ, ունին երեքական բախմունք միայն առաջին ու չորրորդ, եւ (եթէ կայ) եօթ-

ներորդ վանկերն են շեշտեալք: Երկար կամ շեշտեալ բախմանց մին եթէ իր տեսողութեան միջոցն ունենայ մէկէ աւելի վանկեր երգելի՝ շեշտն է նախորդ վանկին վերայ: Բախմանց այս ազդուութեան կամ շեշտերուն համեմատ նախ եղանակը գծերով կը նշանակուին $\frac{\backslash}{/} \frac{\backslash}{/} \frac{\backslash}{/} \dots$, $\frac{\backslash}{/} \frac{\backslash}{/} \frac{\backslash}{/} \dots$, $\frac{\backslash}{/} \frac{\backslash}{/} \frac{\backslash}{/} \frac{\backslash}{/} \frac{\backslash}{/} \dots$: Ապա ըստ այնմ դիւրին կըլլայ տաղն չարադրել կամ թարգմանել ըստ Հայ տարազու: Զորմէ ունիմք խօսիլ յաջորդ յօդուածով:

Ա. Մ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

Վիճաբանութեան կարմիր ձիուն ետեւէն շատ անգամ հոգեւոր սովամահութեան սեւ ձին կուգայ: Վիճաբանական գոռոզութեան եւ կրից մէջ, յաղթութեան համար կաճի այն սնտոի վարդապետութեանց սէրը, որ կը մոռցնէ Աստուծոյ բանին կաթը եւ կենաց հացը որ հոգիներուն կարօտ եղած սնունդն են:

Ճշմարիտ կեանք՝ խօսքի եւ գործքի մէջ կատարեալ լինելու սէրն է:

ԻԳԱԿԱՆ ՍՆՈՒՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Տէր Խմբագիր,

Հետեւեալն օրինակութիւն է ճառին զոր խօսեցաւ Օր. Սարրա Պ. Տամպու-րաճեան՝ այս տարի ի Քար-Բերդ Եփրատ Գօլէճի իգական ճիւղի տարեկան հանգիսին մէջ, իւր ընթացաւարտութեան առթիւ: Կը խնդրեմ, խմբագիր Տէր ըզնոյն հիւրընկալել Ձեր պատուական թերթին մէջ:

1. ՄԵԼՔՈՆ Մ. ԺԱՄԿՈՉԻՈՆ

յԱԿՆ 1889 Յուլիս 17/29

Պատուարժան Հանդիսականք,

Մի քանի տարիներէ ի վեր սոյն նուիրական բեմի վերայէն իգական սեռի անհատներէն արտասանեալ բանախօսութիւնք ակն յանդիման կը ցուցնեն թէ մի մեծ եւ կարեւոր բարեփոխութիւն սկսած է իրականանալ սոյն սեռի վիճակին մէջ:

Յուսալից ենք թէ սոյն յառաջգլխաւոր շարժում հաստատուն եւ աեւական քայլերով պիտի ընթանայ դէպ ի կէտ նպատակն՝ որ է, կասարեալ հաւասարութիւն երկոցունց սեռից:

Ես եւս, ակար համարուած սեռի անդամոց մին, այսու պատեհութեամբ պատիւ կը համարիմ ինձ պարզել եւ ցուցնել իզական սեռի կրթութեան պիտանութիւնը եւ զայն իրազործելու հարկաւորութիւնը:

Վասնորոյ ներեցէք ինձ որ ծանրանամ սա իրողութեան վերայ, թէ իզական սեռի կրթութիւնը հիմնովին քանդեց խորարմատ եւ անտեղի նախապաշարումներ եւ ի գոյ բերաւ բարեկարգութիւն գաղափարաց:

Սակայն սոյն կարեւոր խնդիր ՚ի քնին առնելէ յառաջ՝ հարկ է որ նախ հարեւտնցի ակնարկ մը նետենք կրթութեան եւ նորա արդեանց վերայ:

Կրթութիւնը մարդոյ մտաւորական ու բարոյական գործողութիւններն շարժման ու գործունէութեան մէջ դնելով զանոնք զարգացնելու գործողութիւնն է: Եւ միայն մարդոյ անդեցութեան եւ իշխա-

նութեան ներքեւ է որ փոխան անգործութեան դատապարտուելու՝ կ'ընդլայնի եւ կը հասնի ՚ի բարձունս իւր փառաւոր նպատակի:

Կրթութեամբ մեր ֆիզիգական կարողութիւններն ի լաւ անդր կը նկրտին նիւթական աշխարհի մէջ: Կրթութեամբ մեր մտաւորական կարողութիւններն գիտութեան փառապանծ սահմաններն սաւառնելով՝ տեսարաններն եւ իրերն հետազոտութեանց առարկայ կ'ընեն: Կրթութեամբ է որ մեր հոգիներն կը զարգանան ՚ի բարոյական: Վսեմ գործ, որ կը բարձրացնէ անհատն, կ'ազնուացնէ ընկերութիւններն եւ կը մղէ զնոսա Աստուածանպատակ վախճանին:

Արդ, որովհետեւ մարդկութեան նախնական դաստիարակը իգական սեռն է, եւ որովհետեւ նա է որ նախ քան զամէնն մանկանց մտաց մէջ գաղափարներ կը զարթուցանէ եւ կը տպաւորէ, վասնորոյ կրթելու սոյն վսեմ գործն նախապէս նմա յանձնուած է: Եւ որպէս զի սոյն գործ օգտաւէտ եղանակաւ եւ յաջողութեամբ ՚ի յանգ ելանէ՝ նախ հարկ է որ ինք կրթուի:

Ուստի իգական սեռի կրթութիւնն անհրաժեշտ է, որովհետեւ նա ալ արանց հաւասար մարդ է եւ կը գործէ ըստ նպատակին: Արարիչն զաշխարհ եւ իւր պիտոյքներ ստեղծելէ վերջ՝ այրն ստեղծեց եւ ապա կ'ընէ, եւ այն ալ Ադամի կողէն եւ միանգամայն բուն իւր պատկերով: ապա թէ ոչ քանի թշուառ եւ տառապալից պիտի լինէր իգական սեռի վիճակն՝ նկատուելով անբան, անհոգի եւ նուաստ ծառայ առն կամաց:

Նա իւր նկարագրին մէջ կը կրէ Աստուածութեան գրոշմն: Ըստ պատկերի Աստուծոյ ստեղծուած է նա: Էակ է նա հոգի ունեցող, էակ է նա մտացի եւ բանական, եւ ոչ մեքենայ:

Յիրաւի, ազնիւ Տիրուհիք եւ Տեսուք, եղած են եւ դեռ կը գտնուին երկիրներ եւ նոյն իսկ ոչ հեռի ՚ի մէնջ, ուր իգական սեռն սպորին կը համարուէր եւ այ-

սօր եւս կը համարուի. եւ սոյն պատճառաւ նորա կրթութեան նուազ եւ մինչ իսկ ոչինչ փոյթ կը տարուի:

Եւեղճ կինն չ'ունէր իրաւունք ընտրելու, զգալու եւ սիրելու. այլ ծառայական, առ տնին եւ երբեմն ալ արտաքին գործոց համար իբր անասուն կը գործածուէր: Առ հասարակ նորա բաժինն ստրկութիւն էր եւ ճակատագիրն՝ նախատինք: Ընդ քօղով ծածկեալ էր այն ազդեցիկ եւ վսեմ ներգործութիւնն որով այժմ մեծամեծս կը գործէ առանձինն եւ հրապարակաւ: Մի քանի ազգաց մէջ տրուեցաւ նմա կարեւորութիւն, սակայն այդ ալ իւր տան չորս որմոց կամ ագարակային ցանկերու մէջ կղզիացեալ էր: Քրիստոնէութիւնն ու նորա հետեւութիւնն — լուսաւորութիւնն — երբ աշխարհի դարաւոր եւ մաշած սեմերէններս մտան՝ փարատեցին նախապաշարմանց աղջամուղջն, եւ րացին փառաւոր դրունս կրթութեան եւ բարօրութեան իգական սեռի: Ձի Պօղոս եւս իբր արձագանք գոչեց թէ «Ձիս խօսիւտուի եւ իզի»: Յայնժամ կինն զարթնելով եւ ըզգալով սկսաւ բողբել թէ ես ալ մարդ եմ, ես ալ հոգի ունիմ, ես ալ քաղաքացի եմ, ինձ ալ իրաւունք կայ: Միջին դարու խռովութեանց ժամանակ երբ թագաւորն եւ իշխաններն վտանգի մէջ ըլլային ընտանեկան յարկէ եւ կնոջ ընկերակցութենէն զատ եւ ոչ մի վայր կը գտնէին ապաստանի, փորձով գտան թէ իրօք կինը թանկագին օգնական մը է. յայդմ վայրկենէն սկսեալ ընտանեկան յարկն բաղդատաբար յոյժ առաւել քաղցրացաւ:

Սոյն գաղափարի ընկերութեանց մէջ փոխադրուելով իգական սեռն նոր կեանք մը ստացաւ եւ անտի սկսեալ քաղաքակրթութիւնն մինչ ներկայ դարս լուսապանծ եւ փառալից բարձրութեան ժամանեց նոր կերպարանքով մը:

Դարձեալ դիտելի է որ իգական սեռն կրթութեան ոչ նուազ ընդունակ է քան զարականն. բազում վկայութիւններով

եւ իրական ու շօշափելի ապացոյցներով հաստատուած է, ինչպէս կը տեսնենք այժմ իսկ սոյն աշակերտուհեաց խումբն բազմութեան մէջ: Իրօք, թէեւ տկար եւ փափուկ է նա կազմութեամբ եւ չունի երբեմն առնական տոկունութիւն ուսման կնճառոտ մասերուն մէջ, բայց տակաւին յօժար, հակամէտ եւ կարող է ուսանելու: Դիտելի է նաեւ թէ իգական սեռին մտային կարողութիւններն՝ նման ֆիզիգականին, կը տարբերին արականէն, մանաւանդ մասնաւոր գիտութեանց ճաշակի մասին. բայց սա զնա կըրթութեանէ ետ պահելու պատճառ մը չէ երբէք, քանի որ բաղձացող եւ ընդունակ է:

Նաեւ իգական սեռի կրթութեան հոգածու լինելու է, քանզի 'ի նմանէ կախեալ է ապագային երջանկութիւնն կամ թշուառութիւնն. գէպ 'ի լաւն, բարին ու գեղեցիկն զարգացումը կամ դէպ յետս ընկրկիլը: «Աշխարհ կնոջն է, վասնզի ապագայն միշտ մօրն է» ըսաւ Նափոլէոն Պոնափարթ: «Մի այր մեծցնել՝ մեծցնել է մի միայն մարդ որ ոչինչ կը թողու իւր ետեւ. սակայն մի կին մեծցնել կրթութեամբ՝ սերունդներ պատրաստել է» գոչեց դարուս նշանաւորագոյն գրագէտներէն մին: Բոլորովին ճշմարիտ է թէ բազմատաբար արական դաստիարակութիւնը չունի այն տարրական զօրութիւնը զոր ունի իգական սեռինը. վասնզի սորա դաստիարակութիւնն է որ իւր զաւակաց ապագային վերայ՝ իբր հայելոյ մէջ, միշտ պիտի փայլի լուսագեղ: Վասնզի մայրն է որ ցերեկներն խոհուն եւ գիշերներն անքուն կը հսկէ շարունակ երախային վերայ, զայն սնուցանելու եւ կրթելու համար:

Մայրն իւր բարի կամ վատ ազդեցութեամբն պիտի առաջնորդէ սր անմեղ մանուկն կամ աշխարհի անէծք եւ ընկերութեանց արհաւիրք լինի. եւ կամ ընդհակառակն աննշան որորոցէն բարեկարգիչ մը յերեւ գայ որ շարժէ մարդկա-

յին միտքերն նոր գորգումամբ եւ բորբոքէ զանոնք փառալից յոյսերով: Օրհնեալ գործ, բարձր եւ վսեմ պաշտօն, քանզի կրթութեան շնորհիւ է որ կինը իւր ձեռքն ունի ընկերութեանց սանձը եւ որով կարող է արտադրել կամ սնկում եւ կամ կանգնում ընկերութեանց:

Յիրաւի իգական սեռն գիտնայ թէ ոչ, կամի թէ ոչ, անգագալայէս մատաղ մտաց մէջ կը տպաւորէ զոր ինչ ինք կը խորհի եւ կ'զգայ: Այսպէս նա ապագային ընկերութեանց վերայ իւր պատկերն քանդակելու պաշտօնն ունի. արդ եթէ կինն իմաստութեամբ միշտ դէպ 'ի ճշմարիտն ընթանայ՝ ապագայն բարի եւ փառահեղ հունձքեր կը խոստանայ, իսկ եթէ կուրօրէն անկրթութեան մէջ խորասուզի՝ յայնժամ հունձքն անստոյգ կ'ըլլայ եւ չարին որոմն կ'աճի: Արդարեւ իւր առած կրնամ գոչել թէ սպազայն մօր մը գրկին մէջ կը ձեռակերպի:

Արդ ի՞նչ կ'ընէ իգական սեռի կրթութիւնն զարդիս: Այժմ այս սեռի կատարած դերն այնչափ մեծ է որ կը համարձակիւմըսել թէ ուր որ գործնական յարգ կ'ընծայուի իգական սեռի կրթութեան անդ երջանիկ ժամանակաց հորիզոնն կը պարզուի, յորմէ լուսապանծ ճառագայթներ արտաքս գալով կը հեռացնեն մառախլապատ խաւարն եւ կը ցրուեն տգիտութեան տխրագին ամպերն:

Ուսեալ մայրն՝ յորրանի կը լեցնէ մանկան սիրտն վեհ ու վսեմ զգացումներով, բարոյական եւ ճշմարիտ սկզբունքներով, եւ ապաշխարութեան երկնային զաղափարներով: Մօրն հրահանգութիւնն ստանալէ վերջ՝ զաւակն աշխարհի գործառնութեամբ կը զբաղի, կը լինի մի զինեալ զիւցազն կամ զիւցազնուհի 'ի նպաստ եւ 'ի փառս լուսաւորութեան: Բաց աստի, կրթեալ կինն իւր ընտանեկան երջանկութեան մի միակ միջոցն կրնայ սեպուիլ, որովհետեւ կը հրճուի իւր առն եւ զաւակաց յաջողութեանց վերայ, կը քաջալերէ զնոսա ձախողութեանց մէջ, հաւատարիմ խորհրդակից կը լինի նոցա տարակուսանաց մէջ, կը

քաջալերէ գործի տեսն, կ'օգնէ՝ ամէն գործոց մէջ, կը միտարէ հիւանդութեանց ժամանակ եւ սէր, խաղաղութիւն ու հանգստութիւն կը ներշնչէ կենաց համայն ասպարիզին մէջ:

Այսպէս կրթեալ մայրն կը ներգործէ ընտանեաց բոլոր անհատից վերայ՝ որպէս ցօղ որ կը զովացնէ կանաչագեղ մարգագետինն, եւ որպէս արեգի լուսափիւռ ճառագայթն՝ որ կեանք է նորածիլ ծաղկանց: Նորա քաղցր աղդեցութիւնն եւ բնաւորութիւնն կը նմանի այն անուշաբոյր եւ գոլորիկ ծաղկանց որք ձմերան մեղամաղձիկ տխրութիւնն կը փարատեն եւ 'ի գոյ կը բերեն զուարճատեսիլն գարուն: Արդ որովհետեւ, մեծաւ մասամբ, թէ զաւակաց դաստիարակութիւնը, թէ ընտանեկան երջանկութիւնն եւ թէ ժողովրդեան բարեւալութիւնն կախեալ է իգական սեռի դաստիարակութենէն, վասնորոյ սովաւ մարդկային վիճակն կրնայ բարեփոխիլ զամ քան զգամ 'ի լաւ անդր: Ընկերութեանց ճրագն կինն է, թող մարի այն եւ իսկոյն կը խաւարի ընկերութիւնն: Աղբիւր մը է նա որ եթէ ցամաքի՝ երաշտութիւն կը տիրէ ամենուրեք: Ուրեմն վերցուելու են իգական սեռի կրթութեան ընդդէմ եղող այն հաստատուն նախապաշարումներն՝ եթէ երբէք կան: Չեմ կրնար ուրանալ թէ կինն եղաւ պատճառ որ մարդկութիւն արտաքսեցաւ 'ի դրախտէն փափկութեան՝ յայս աշխարհ փչալից եւ տատասկաբեր, եւ սակայն ուրախութեամբ կը յայտարարեմ նաեւ թէ նոյն ինքն կինն էր վերստին փրկութեան ու երկնային այցելութեան միջոցն: Ուրեմն ոչ միայն վերցուելու են այն ամէն նախապաշարումներն ընդդէմ իգական սեռի կրթութեան, եթէ կան ի միջի, այլ նաեւ զարգացնելու ենք նոցա կրթութեան գաղափարն, եւ իրագործելու ձեռնարկներ ընելու ենք եւ յայնժամ պիտի տեսնենք թէ ի՞նչ օրհնեալ եւ յուսալից արդիւնքներ կ'ունենայ, ինչպէս որ կը ցուցնէ լուսաւոր ազանց անցելոյն փորձառութիւնը:

Ուրախացէք դուք ո՛վ Հայուհիք, վասն զի վերցուած է այժմ՝ նախապաշարմանց այն անհեթեթ քօղն, որոյ ներքեւ իգական սեռի բոլոր ձիրքերն ծածկուած էին դարերէ 'ի վեր. վասնզի կրթութեան ընդարձակ ասպարէզ մը բացուած է ձեր առջեւ եւ գրեթէ արականաց հաւասար պատահաւ թիւնն ունիք վազելու եւ միջելու այդ ընդարձակ ասպարիզի մէջ։ Ուրեմն վազեցէք եւ անդադար միշտ յառաջ ընթացէք, մինչեւ որ դաբնեօք պսակուին ձեր ջանքեր։

Ազգակից վարժուհիք եւ բոլոր ուսուցիչք մեր, դուք ձեր անդուլ ջանիւք գործունէութեան ընտիր տիպարներ եղած էք մեզ համար. եւ ձեր աւանդած կրթութեանց հետ նաեւ բարոյական դասերն մեզ համար անմոռանալի են, զի խորապէս քանդակեալ են մեր սրտերու վերայ, վասնորոյ ընդ միշտ երախտապարտ ենք ձեզ եւ 'ի նշան մեր երախտագիտութեան հրապարակաւ մեր շնորհակալութիւններն կը դնենք յոտս ձեր ազնուութեանց։

Սիրեցեալ ծնողք մեր, անկարող ենք արտայայտել թէ որպիսի երախտագէտ սիրտ մը ունինք առ ձեզ զեղուն, որ ամէն զոհողութեանց յանձն առիք եւ հայրթայթեցիք դիւրութիւններ զմեզ սոյն նախանձելի վիճակին հասուցանելու։ Եւ եթէ անկարող ենք մեր երախտագիտական զգացմանց չափն յայտնելու, ապա ուրեմն ո՛րչափ անկարող ենք փոխարինելու ձեր ծնողական բարեսրտութիւնը։ Այո՛, ոչինչ կրնանք ընել եթէ ոչ խընդրել 'ի Տեառնէ որ բիւրապատիկ հատուցանէ ձեզ, եւ կը խոստանանք որ ընդ միշտ ձեզ պատուաբեր զաւակունք եւ այլոց օգտակար անձեր լինինք։ Եւ դու ազնիւ վարժուհի (Միս Տանէլիի դառնալով), որ անխնայ աշխատեցար մինչ միայնակ էիր, երանի թէ մեզ համար իւր առողջութիւնն զոհող վարժուհին՝ Միս Հուիլըր (*) եւս աստ տեսնէ-

ինք եւ մեր շնորհակալեաց երախայրին 'ի միտսին յայտնէինք ձեզ երկոցունցդ, բայց քանի որ նա 'ի տար աշխարհ կը գտնուի, դուք՝ ծերունի հայր եւ մայր (Մր. եւ Միսիս Հուիլըրին դառնալով), ընդունեցէք մեր սրտին շնորհակալութիւնը եւ զայն հաղորդեցէք ձեր ազնիւ զաւկի։ Այնչափ մեծ է՝ ձեր բարիքն առ մեզ, որ բոլորովին անյոյս ենք մի փոխարէն հատուցանել, սակայն վըստաւ լինելով ձեր հայրական եւ մայրական սիրոյն եւ ազնուահոգի սրտին՝ կը համարձակինք մեր անկեղծ շնորհակալութիւնն յայտնել ձեզ խոստանալով ընդ միշտ հաւատարիմ մնալ եւ ճշմարիտ պաշտպան կանգնիլ սոյն վսեմ հաստատութեան եւ ըստ մեր կարեաց լինիլ նեցուկներ իգական սեռի կրթութեան համար։

Հաճեցէք նաեւ ընդունել մեր շնորհակալութիւնն, դուք, ազնիւ հանդիսականք, որ ձեր ներկայութեամբն քաջալերեցիք, չէ թէ միայն զմեզ՝ այլ եւ զսոյն բոլոր աշակերտուհիս, մանաւանդ մեր մէջ սկըսուած իգական սեռի կրթութեան գործըն։ Արդարեւ մեծ քաջալերութեան կարօտ է սոյն գործ եւ մեծապէս արժանի դրուատանաց. ուրեմն քաջալերեցէք ոչ թէ միայն սոյն օրինակ հանդէսներ պատուելով, այլ եւ ձեր աղջկունք Տաճարիս կրթութեան սեղանին վերայ զօհելով։

Ընկերակիցք իմ (չրջանաւարտ կարգին ուղղելով), ահա ժամանակն կ'առաջնորդէ զմեզ դպրոցական կեանքէն գործնական նոր կեանքի մը։ Ո՛հ, քանի դժուարութեանց պիտի հանդիպին մեր ոտքեր եւ մեր առջեւ ո՛րչափ խոչ եւ խուժ պիտի ելնեն մեր նոր կեանաց ասպարիզին մէջ. սակայն չ'երկնջինք եւ չըվճատինք. այլ մեր կրթութեան հետ «ԱՍՏՈՒԹՈՅ ՍԷՐԸ» խառնենք եւ գործենք յօգուտ մեր սեռին, ընդ միշտ յիշելով լատինական առածն՝ թէ «ՅՈՒՍՏԵՆԻ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆ ԳԱՂԹՈՂ Է ԱՄԵՆԱՅՆԻ»։

(*) Իւր անձնական տկարութեան համար յԱմերիկայ մեկնած է։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ուրախութեամբ տեղեկացանք որ Հայ Ազգիս համար կենսական կարեւորութիւն ունեցող եկեղեցական վարժարանի մը հաստատութեան խնդիրն որ ձեռնհաս խնամակալութեան մը յանձնարարեալ էր ի կարգադրութիւն, այժմ ի կատար հասնելու վիճակի մէջ կը գտնուի :

«Խնամակալութիւն եկեղեցական վարժարանի» ստորագրութեամբ այս ուրախ աւուր Արեւելիին մէջ հրատարակուած է յայտարարութիւն մը յորում խնամակալութիւնն ծանուցանելով թէ ինչպէս վարչական ժողովոյ որոշմամբ եւ Սրբազան Պատրիարք Հօր կոնդակաւ պաշտօն ստանցեալ էր Արմաշու վանուց մէջ ի հաստատութիւն յիշեալ վարժարանին, հետեւեալ կարգադրութիւններն կը ծանուցանէ ի գիտութիւն ազգին :

«Նախ. — Աշակերտք մարմնոյ կողմանէ պէտք է լինին քաջառողջ եւ բարեկազմ, զերծ կանոնական կոչուած պակասութիւններէ, եւ աշխատութեան տակալու յարմար : Պէտք է նաեւ որ լինին ձայնեղ եւ երկարոգի ի պէտս եկեղեցական սպասաւորութեանց :

Երկրորդ. — Տարիքի կողմանէ պէտք է որ դոնէ տասնութեոթը տարեկան լինին, այլ եւ ոչ քսան ու երկուքէն վեր :

Երրորդ. — Մտաց կողմանէ պէտք է լինին ուշիմ, եւ նախաիրթարանական ուսմանց ընթացքը աւարտած, որոց վերայ պէտք է քննութիւն տան :

Անհրաժեշտ պահանջուած ուսումներն են,

Քրիստոնէական վարդապետութեան Մանր Ուսում :

Եկեղեցական երգոց վարժութիւն :

Պատմութիւն Ազգային եւ Սրբազան համառօտ :

Հայերէն թարգմանութիւն Աւետարանի եւ հմտութիւն ութ մասանց Քերականութեան :

Թուաբանութիւն ամբողջներն եւ հասարակ կոտորակ :

Աշխատհագրութիւն Քաղաքական համառօտ :

Տաճկերէն կամ Գաղիերէն լեզուաց փոքր ի շատէ հմտութիւն ունեցող աշակերտք ընտրութեանց մէջ առաջնութիւն պիտի ստանան :

Չորրորդ. — Վարժարանն յատկապէս եկեղեցական պաշտօնեաներ հասցնելու համար հիմնուած եւ ուսմանց ծրագիրն ալ եկեղեցականութեան յարմարուած լինելով, աշակերտութեան մտնողներ պէտք է կանխաւ եկեղեցական կոչման փափաք ունենան, եւ առ այդ պէտք է որ թէ՛ իրենց եւ թէ՛ իրենց ծնողաց կամ վստահելի անձանց կողմանէ տրուած եւ պաշտօնական մարմիններէ վաւերացեալ աշակերտաց բարի վարքը եւ հոգեսէր կեանքը վկայուած լինի :

Ուստի ամէն աշակերտութեան ցանկացողք իրենց խնդրագրոյն հետ պէտք է խնամակալութեանն ներկայացնեն հետեւեալ վկայագիրները :

1. — Վկայագիր Ծննդեան եւ Միջրտութեան, Թաղական Խորհուրդէ կամ Պատրիարքարանէ վաւերացեալ :

2. — Վկայագիր քաջառողջութեան եւ պատուաստի, վկայեալ բժիշկէ մը տրուած :

3. — Վկայագիր ուսման եւ ուշիմութեան, յաճախած վարժարանին հոգաբարձութենէն կամ տնօրէնութենէն տրուած :

4. — Վկայագիր բարի եւ հոգեսէր վարուց :

5. — Վկայագիր բաղձանաց եկեղեցական կոչման կամ մօրմէն կամ պաշտպանէն տրուած :

Եկեղեցական վարժարանն այս առաջին տարին միայն մէկ դասարան ունենալուն եւ աշակերտաց թիւն ալ տասն ու վեցի սահմանափակուած լինելուն պատճառով, խնամակալութիւնս իւր ընտրութեանց մէջ արժանաւորութեան պարագայից հետ, ի նկատ պիտի առնու նաեւ զանազան գաւառներէ աշակերտներ ունենալու պէտքն եւ եկեղեցական կոչման ա-

ուսել յարմարութեան սլայմաններն :

Աշակերտք պարտուոր չեն ու եւ է դրամական վճարման եւ ոչ ալ իրենց հետ արտաքին զգեստներ բերելու . միայն իրենց ճանապարհի ծախքերը մինչեւ Արմաշու վանքը ծնողաց կամ պաշտպանաց վրայ կը մնան :

Գաւառներէն ներկայացող աշակերտք պէտք է որ Պոլսոյ մէջ պաշտպան մը ունենան որպէս զի եթէ չի կարենան ընդունուիլ կամ յետ ընդունելութեան որ եւ իցէ պատճառաւ վարժարանէն մեկնելին հարկաւորի , իրենց պաշտպաններուն յանձնուին ,

Աշակերտութեան բաղձացողներուն խնդրագիրները եւ առ հասարակ ինամակալութեան ուղղուած ամէն գրութիւնները , պէտք է յղուին յանուն ինամակալութեան Եկեղեցական վարժարանին առ Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրն , եւ փափաքողք պէտք է արձանագրուին մինչեւ ամսոյս վերջը , եւ անձամբ ներկայանան քննութեան յառաջիկայ սեպտեմբեր ամսոյ 1 է մինչեւ 9 :

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

Անգղիա . — Վիլհէլմ Բ . Գերմանիոյ կայսրն յԱնգղիա ժամանեց ըստ Լատ . ամսոյս 2ին , կայսերական Հոէնձողըն գրասանաւով որում կընկերանային եօթն գրահաւորներ : Վիքթորիա թագուհւոյն թոռան իւր մեծ մօր ըրած այս այցելութիւն լոկ ընտանեկան նպատակաւ է . թէեւ Եւրոպիոյ խաղաղութեան պահպանման համար ալ նպաստաւոր կրնայ նկատուիլ : Սիւսսաւս երկարօրէն խօսելով Վիլհէլմ կայսեր այս այցելութեան վերայ կ'ըսէ թէ Անգղիա եւ երբեակ դաշնակցութիւնն (Գերմանիա , Աւստրիա եւ Իտալիա) միացած են թէեւ իրենց միջեւ որ եւ է դաշնագրութիւն չկայ , միայն որովհետեւ փոխադարձաբար կը հաւանին իրենց աշխարհավարութեանց :

Վիլհէլմ կայսեր այս ուղեւորութիւն

տեւեց մինչեւ օգոստոս 8ի երեկոյն , երբ ժամը չորսին դերման նաւախումբը խաբիս վերցնելով , հետեւեալ առաւել տարաւ զՆորին Վեհափառութիւն դէպ յԱնվէրս :

Վիքթորիա թագուհին յոյժ եռանդաբին սիրով ընդունեց զիւր թոռ-կայսրն եւ ամենամեծ պատիւն որ կրնար տալ , տուաւ , անուանելով զՆորին Վեհափառութիւն « Անգղիական նաւատորմի ծովակալ » : Վիլհէլմ կայսր իր մեկնման առաջին օր պատշաճ առթիւ մը ըսաւ կալէսի իշխանին թէ , « Մեծապէս կը գնահատեմ այն պատիւ զոր թագուհին ըրաւ ինձ՝ անուանելով զիս ծովակալ նաւատորմի , եւ ուրախ եմ ներկայ գրտնուելուս համար իւր նաւատորմի հանդիսին , զոր աշխարհի գեղեցկագոյն նաւատորմը կը նկատեմ :

— Պերլին . — Գերմանական լրագիրք յոյժ ներբողալից յօդուածներ կը հրատարակեն Աւստրիոյ Գրանձ Եօգէֆ կայսեր վրայ , եւ միաբերան կը հաստատեն թէ Նորին Վեհափառութեան ի Պերլին այցելութեամբ նոր ոյժ մը կ'ստանայ Աւստրիա Գերմանական նիզակակցութիւնը : Եօգէֆ կայսեր ի Պերլին ժամանումը օգոստ . 12ին տեղի ունեցաւ , ինչպէս Վիլհէլմ կայսր եւս նոյն օր անդ ժամանած լինելով ընդունած է իւր հիւր կայսրն : Նոյն երեկոյ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր հացկերոյթ մը յորում երկու կայսերք բաժակաճառեր խօսեցան հաստատելով բարեկամութիւնն եւ դաշնակցութիւնն երկուց տէրութեանց , որք կերաշխաւորեն Եւրոպիոյ խաղաղութիւնն :

— Պարսից Վեհապետն , Նասրէտին Շահ , իւր ի փարիզ այցելութիւնն եւս մեծաւ հրճուանօք կատարելէ , մանաւանդ Արուեստահանդիսի եւ էյֆէլեան Աշտարակի ռքանչելիքներն մեծաւ հետաքրքրութեամբ տեսնելէ յետոյ , նախընթաց Շաբաթ օր , օգոստ . 10 փարիզէն մեկնեցաւ ի Պատէն , Հանրապետութեան Նախագահ Մ . Գառնօ կընկերանար նմա մինչեւ կայարան :

— Լոնտոնէն կը հեռագրուի թէ, Մր. Սթէյնլի վերստին միացած լինելով էմին փաշայի հետ, երկուքն ի միասին ճամբայ ելած են Ալպէրդ Նիանգա լճին եզերքէն, դիմելով դէպ ի Զանգիպար, իրենց հետ ունենալով 9,000 մարդիկ, եւ փղոսկրի ահագին պաշար մը:

— Փարիզ: — Մինչեւ ամառոյ սկիզբը Արուեստահանդիսի վճարեալ մօտից թիւն եղած է տասն միլիոն քսաներկու հազար, մինչ 1878 ի Արուեստահանդիսի տոնէն նոյնչափ միջոցի մը վճարեալ մուտքն եղած էր հինգ միլիոն հարիւր տասնեւվեց հազար, եւ մինչեւ Արուեստահանդիսին վերջը վճարեալ մուտքն էր տասներկու միլիոն: Արդ, եթէ ներկայ Արուեստահանդիսի վճարեալ մուտքը անցեալ ամսոց համեմատութեամբն միայն աճի մինչեւ վերջը, յայնժամ քսան միլիոն չորս հարիւր հազարի պիտի յանգի ընդ ամեն: Ի՞նչ հսկայ գումար:

Ի Ֆրանսա. — Գաւառական ժողովոց նորոգման համար Յուլիս 28ին եւ օգոստոս 4 ին կատարուած ընտրութեանց վերջնական արդիւնքներն հետեւեալքն են: 1458 աթոռներէն մնացած է, Հանրապետականաց աթոռ 949 Միապետականաց եւ Պուլանժէականաց աթոռ 488 Հանրապետականք չահեցան աթոռ 102 Հակահանրապետականք չահեցան » 131 Հանրապետականաց բովանդակ կուրուստ 29

— Գերագոյն Ատեանին առջեւ Պուլանժէ զօրավարին դէմ ընդհանուր դատախազ Մ. Պօւլիէռի պատրաստած երկար ամբաստանագրոյն ընթերցումը որ ամբողջ երեք նիստեր գրաւած է, նախընթաց շաբաթ օր աւարտած լինելով ատեանն յետ երկար խորհրդածութեան վերջապէս վճիռ արձակեց թէ, Պուլանժէ զօրավար երրեակ ամբաստանութեան ապացուցմամբ յանցաւոր է:

Ընդհանուր դատախազին ընդդէմ Պուլանժէի յառաջ բերած ամբաստանութեան երրեակ կէտերն են՝ դաւադրու-

թիւն, դաւաճանութիւն ընդդէմ պետական ապահովութեան եւ զօջաքաղութիւն, — որ վերագրեալ է Պուլանժէի եւ իւր երկու մեղսակցաց — Տիլլոնի եւ Ռոշֆօռի: Թէեւ ամբաստանեալք բացակայ, բայց լրագրաց մէջ ամբաստանագրոյն այլեւայլ կէտերը քննադատող, պատասխաններ գրած լինելով չէին կըրցած ինքզինքնին արդարացնել, քանի որ դատին վերաբերեալ բազմաթիւ թղթեր անցեր էին ընդհանուր դատախազին ձեռքը որ կապացուցանեն ամբաստանութեան կէտերը:

Վերջին լուրեր կը ծանուցանեն թէ, որովհետեւ ամբաստանեալք դատարանի չ'ներկայացան, եւ օրինաց դէմ ըմբոստ գտնուեցան, Ֆրանսայի մէջ ունեցած իրենց չարժուէն եւ անչարժ գոյքերն եւ ստացուածքն յարքունիս գրաւուելով, ինքեանք եւս Ֆրանսական զաղթականութեանց միոյն մէջ բերդարգելութեան դատապարտեցան:

Չենք կարծեր թէ ասով դատը կը վերջանայ, զի Ալակողմեանք Երաւոյտը ձեռնհաս չ'ձանձելով դատելու զՊուլանժէ, խմբովին մեկնած էին եւ Ատենի մնացեալ անդամներէն մի քանին ալ ձեռնպահ կեցան. թէ եւ ստուար մեծամասնութիւնն համամիտ էր:

— Բեդեր մեծ դքսի ընդ Գարատաղի Մելիճա իշխանուհւոյ ամուսնութիւնն ամսոյ 7 ին տեղի ունեցաւ ի Բեդրսպուրկ Բէդէրհոֆի պալատան մէջ մեծ հանդիսիւ:

— Սերպիոյ հրաժարեալ թագաւորն ի Վրանիսքա խնամակալաց հետ նոր կարգադրութիւն մ'ըրաւ ի մասին Նաթալի թագուհւոյն իւր որդւոյն Ալեքսանդր թագաւորին հետ ունենալու տեսակցութեանց: Իբր առաջին պայման թագուհին մշտնջենապէս Սերպիոյ մէջ բնակելու պիտի չլանայ, եւ երկրորդ թագուհւոյն այցելութիւնք ի Սերպիա 15 օրէն աւելի չ'պիտի լինին, եւ այն տարին երկու անգամ: Արքայահայրն Միլան պահանջեց որ սոյն կարգադրութիւն օրինաւոր պաշտօնագրով մը արձանագրուի:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Կրետէի գործոց վրայ թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական տեղեկութիւնք կը ցուցնեն թէ, այս տարի 'ի Կրետէ գումարեալ ընդհանուր ժողովոյ քրիստոնեայ անդամաց մեծամասնութեան եւ փոքրամասնութեան կուսակիցներու միջեւ ծագած նախանձընդդէմ հակաճառութիւնք կղզւոյն անդորութիւնը վրդոված ըլլալով՝ նախարարաց խորհրդոյ որոշմամբ որ վաւերացած է կայս. իրաւէով, կայս. կառավարութիւնն հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է, առանց արիւնհեղութեան ապահովել կղզւոյն անդորութիւնն ու խաղաղութիւնը:

« Հեղինական կառավարութիւնը », կըսէ պաշտօնական տեղեկագիրը, « Կրետէի արդի կացութեան ուրիշ կերպարանք մը տալով առաջարկած է մեծ տէրութեանց զինուոր զրկել 'ի Կրետէ եւ կամ իրեն յանձնել այդ պարտաւորութիւնն իսլամաց ձեռամբ իբր թէ սպաննուած քրիստոնեայներն ազատելու եւ հանրային ապահովութիւնն ու անդորութիւնը վերահաստատելու նպատակաւ: Տէրութիւնք եւս ժխտողական պատասխան տուած են Հեղինական կառավարութեան, սա իմաստով թէ Կրետէի ժողովրդեան ստուար մեծամասնութիւնը քրիստոնեայք կը կազմեն, եւ ինչպէս յայտնի է քրիստոնեայք կը վրդովեն անգորութիւնն եւ կը կեղեքեն իսլամ ժողովուրդը եւ թէ Կրետէ Օսմանեան երկրաց մէկ մասն է, հետեւեալ խաղաղութեան վերահաստատութիւնը միմիայն Օսմանեան կառավարութեան կը պատկանի եւ ուրիշ կառավարութիւն մը ըստ դաշնադրութեանց միջամտելու իրաւունք չունի »:

Կրետէէ առ Միւրիւնի վերջին տեղեկութեան մը նայելով, կղզւոյն մէջ այժմ կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ, թէ պէտք եղած կարեւոր կէտերու վրայ զինուորք շրջապատ են, եւ թէ բոլոր պաշտօնատարք մեծ ուշադ-

րութիւն կընեն որպէս զի որ եւ է անտեղութիւն չ'պատահի:

— Առողջապահական վարչութեան պաշտօնական մէկ ազդէն կը տեղեկանանք որ, հետախորդ սաստկացած լինելով 'ի Միջագետս եւ 'ի Պարս, գետային եւ ցամաքային ճամբով կատարելի հաղորդակցութեանց համար հաստատեալ գարանթիւնան 10 օրէն 15 օրուան բանձրացուցուած է: Առողջապահական շղթայից թիւն աւելցուած է եւ հսկողութեան շղթայ մը եւս հաստատուած է Պաղտատի հիւսիսային կողմը:

— Պոլսոյ թաղապետութեան օրինաց ճարդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն երբ ո եւ է անհատ իւր տուրքերը վճարած չըլլայ, իրեն սեպհական կալուածոց վարձու տրուելու պահուն թաղապետութիւնը չարտօնէր վարձակալին կազ կարասեաց փոխադրութիւնը: Նոյնպէս այդ կարգի անձանց ո եւ է կալուածին վաճառման ու փոխանցման առթիւ թաղապետութիւնը չ'տար հարկ եղած ծանուցագիրը եւ չէնքերու կառուցման կամ նորոգութեան առթիւ եւս արտօնութիւն չ'տրուիր մինչեւ որ հաստատուին անվճար մնացած տուրքերն:

Արդ, ելմտական նախարարութիւնը հրահանգ ուղղած է ամեն կողմ գործադրել օրինաց այս տրամադրութիւնն եւ ըստ այնմ գործել:

Ա Ձ Դ

Երեք թիւ մնաց Հանդիսի տարեշրջանը լրանալուն. ուստի կը խնդրուի 'ի Գաւառս եղող այն Արդոյ բաժանորդներէ որ դեռ չեն վճարած իւրեանց բաժանորդագին, փութան վճարել:

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Հանդիսի նախորդ 164րդ թուոյ 352 երորդ երես. « Բարի է Աստուած » քերթուածոյն 6րդ. տան երկրորդ տողի առաջին գիրն « Ա » պիտի ըլլայ ու պիտի կարդացուի Սէզ Սիզոյ:

ՏԵՐ ԵՒ ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. ՍՏԵՓԱՆ Խ. ԻԻԹ-ԻԻՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԷԱՆ
(ԱՐԱՄԵԱՆ)

Ձագմագնիւր Գաղտնիք խան, Թիւ 43.